

อุปกรณ์เกี่ยวข้าว

"กรูด" เครื่องมือเกี่ยวข้าวของชาวปักษ์ใต้

กรูด หรือ ตรูด หรือ เคียวหางหนู เป็นเครื่องมือเกี่ยวข้าวที่นิยมใช้กันในแถบภาคใต้ในสมัยก่อน กรูดประกอบด้วยตัวมีดและด้ามทำจากไม้ ตัวมีดทำจากเหล็กซึ่งมีคุณภาพดี หรือ “เหล็กกล้า” มีลักษณะโค้งเล็กน้อย ยาวประมาณ ๕ นิ้ว ปลายทั้งสองข้างของใบมีดทำเป็นเดือยแหลมสำหรับฝังติดกับด้ามไม้ (ตัวมีดหากใช้จนหมดคมหรือใบมีดหักก็สามารถเปลี่ยนใบมีดใหม่ได้ โดยที่ยังใช้ด้ามไม้อันเดิมอยู่) ส่วนด้ามทำจากไม้ลักษณะคล้ายมุมป้าน ส่วนหางมีขนาดเล็กเรียวยาว ส่วนกลางหรือคอมีลักษณะกลมและโค้งเป็นมุมใช้เป็นที่จับ และส่วนปลายมีลักษณะแบนใช้สำหรับติดตัวมีด

วิธีการใช้กรูด ผู้ใช้จะต้องจับส่วนคอของกรูด คว่ำฝ่ามือลงจับกรูดโดยหันส่วนคมเข้าหาตัวเอง ซ้อนรวบคอข้าวขึ้นมาและใช้มืออีกข้างจับคอข้าว ส่วนมือที่ถือกรูดก็พลิกกลับหรือหงายมือขึ้นมาเพื่อให้ตัวมีดเกี่ยวคอข้าวที่ใช้มืออีกข้างจับไว้ ซึ่งจะได้ข้าวเป็นพ่อนๆ

เครื่องมือเกี่ยวข้าวอีกอย่างที่นิยมใช้กันในภาคใต้ คือ “แกระ แกะ หรือ มั่น” ซึ่งจะใช้เกี่ยวรวงข้าวที่สูงแล้วหรือต้นข้าวที่ล้มลง ต่างจากกรูดซึ่งจะใช้เกี่ยวคอข้าวและการใช้กรูดจะทำได้เร็วกว่าการใช้แกระ ทั้งนี้ ชาวนาจะเลือกใช้แกระหรือกรูดขึ้นอยู่กับลักษณะข้าวที่ต้องการเกี่ยว อย่างเช่น นาข้าวบางแปลงถูกหนูกัดกินข้าวทำให้ข้าวสุกไม่พร้อมกัน ข้าวบางรวงสุกแล้วแต่บางรวงยังไม่สุก ชาวนาจึงเลือกใช้แกระในการเกี่ยวข้าว เพราะถ้าใช้กรูดเกี่ยวข้าวก็ได้ทั้งข้าวที่สูงแล้วและไม่สุกผสมกันไป

คนในสมัยก่อนนั้นยังไม่มีเครื่องจักรจึงต้องใช้แรงงานคนในการเกี่ยวเกี่ยวข้าว ทำให้เกิดเครื่องมือเกี่ยวเกี่ยวข้าวอย่างแกระและกรูด ต่อมาเมื่อมีการผลิตเคียวเกี่ยวข้าวชาวนาส่วนใหญ่ก็เปลี่ยนมาใช้เคียวแทน แต่เมื่อมีเครื่องจักรอย่างรถเกี่ยวข้าวเข้ามาแทนที่แรงงานคน การใช้ กรูด แกระ และเคียว เกี่ยวเกี่ยวข้าวก็ค่อยๆ หายไปด้วย กรูดและแกระจึงเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์การทำนาของชาวปักษ์ใต้ซึ่งแตกต่างจากภาคอื่นๆ เครื่องมือเหล่านี้เกิดจากการคิดค้นและพัฒนาของคนในอดีต ทำให้คนในปัจจุบันรู้จักการทำนาและมีข้าวกิน เราจึงควรที่จะภูมิใจและร่วมกันอนุรักษ์มรดกเหล่านี้ให้ยังคงอยู่

แกระ

เป็นเครื่องมือเกี่ยวข้าวชนิดหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖: ๑๕๐) ที่ชาวนาปักขีไต้ใช้เกี่ยวข้าว บางครั้งอาจเรียกว่า “แก้” หรือ “แกระ” ในบางท้องถิ่น (สราษภรณ์ธานี) เรียกแกระว่า “มัน” แกระมักใช้ในการเกี่ยวเกี่ยวข้าวที่มีคอรวงยาว ได้ทั้งข้าวนาลุ่มและข้าวไร่ เนื่องจากเป็นพันธุ์ข้าวที่มีลำต้นค่อนข้างเหนียว กับสภาพนิเวศในแปลงนาข้าวที่มักขึ้นปะปนกับหญ้าและต้นไม้อื่น ทำให้ลำบากในการเกี่ยว การใช้แกระเกี่ยวข้าว จะทำได้สะดวกกว่า เพราะสามารถเลือกเกี่ยวเฉพาะรวงข้าวได้

ลักษณะของแกระจะประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

๑. ตาแกระ หรือ คมแกระ ทำด้วยเหล็ก ลักษณะเป็นใบมีดยาวประมาณ ๕-๖ เซนติเมตรฝังอยู่ในกระดานแกระหรือตัวแกระ

๒. กระดานแกระ หรือ ตัวแกระ ทำด้วยไม้บาง ๆ รูปสี่เหลี่ยมคางหมู ด้านแคบฝังแผ่นเหล็กที่คมเหมือนใบมีดเพื่อใช้ตัดรวงข้าว

๓. ด้ามแกระ ทำด้วยปล้องไม้ไผ่ขนาดเท่านิ้วมือ เสียบขวางกับกระดานแกระตามรอยที่เจาะไว้ การใช้แกระเกี่ยวข้าวทำโดยการนำแกระใส่เข้าระหว่างนิ้วนางและนิ้วกลาง ใช้นิ้วชี้และนิ้วโป้งจับระหว่างรวงข้าว นำรวงข้าวมาทาบกับคมของแกระ และใช้คมแกระตัดที่คอรวงข้าวแต่ละรวง ส่วนมือที่ว่างก็ใช้วิธีเกี่ยวข้าวของชาวใต้

ชาวนาในภาคใต้ใช้“แกระ”สำหรับเกี่ยวข้าวที่ละรวง ข้าวที่เกี่ยวข้องด้วยแกระ จำเป็นต้องมีคอรวงยาว เพราะชาวนาต้องเกี่ยวเฉพาะรวงที่ละรวงแล้วมัดเป็นกำๆ ซึ่งเรียกว่า “เรียง”
วิธีใช้แกระ

เอาแกระใส่เข้าในระหว่างนิ้วกลางกับนิ้วนาง จะใช้มือขวาหรือมือซ้ายก็ได้แต่ความถนัดของแต่ละคน ใช้นิ้วโป้ง นิ้วชี้และนิ้วกลางจับรวงข้าวมาทาบกับคมแกระ แล้วบิดข้อมือเล็กน้อย คมมีดจะตัดที่คอรวงข้าวแต่ละรวงไปจนเต็มมือ ส่วนอีกมือหนึ่งกำรวงข้าวที่แกระจนเต็มกำมือแล้วนำมามัดเป็นเรียงข้าว

แหล่งสืบค้นข้อมูล

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๖. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์